Od Redakcji

Tom, który do Państwa kierujemy to propozycja monograficzna, która stanowi wkład w badania poświęcone kinu grozy oraz poszerzenie dotychczasowej wiedzy na ten temat.

Najprościej byłoby przyjąć, że horror lub inaczej film grozy zakłada taką konstrukcję dramaturgiczną, której zadaniem jest stopniowe wprowadzanie widza w stan lęku, który narasta. Film grozy posiada wiele odmian, co świadczy o jego popularności w historii, jak również o niegasnącym zainteresowaniu widzów i filmoznawców tym gatunkiem. Z tej różnorodności wybieramy jeden film, ponieważ jest to swoisty fenomen: *Gabinet doktora Caligari* (1919) Roberto Wiene'a. Przypomnijmy kilka faktów: 9 listopada 1918 r. – abdykacja cesarza i proklamacja republiki demokratycznej, 19 stycznia 1919 r. – wybory do Zgromadzenia Narodowego, 6 listopada 1919 r. – posiedzenie Zgromadzenia w Weimarze i wreszcie 11 listopada 1919 r. – wybory prezydenckie. Atmosfera Republiki Weimarskiej stanowi tło, z którego wyrasta ekspresjonizm filmowy oraz rozwija się jako kierunek myślowy i prąd artystyczny. Kazimir Edschmid uważa, że ekspresjonista „przestaje widzieć”, ekspresjonista po prostu ma wizję. *Gabinet doktora Caligari* odzwierciedla stan duchowy całego społeczeństwa i jest odczuwalny jako zagrożenie, depresja, bunt. Dlatego historia tu opowiedziana nie jest prosta, nie da się jej ocenić jednoznacznie, nawet w wymiarze jednostkowym. Gdzie jest bowiem granica zbrodniczych instynktów doktora Caligari? Znakomite dekoracje wpisują się w dziwność tego świata, a Warm, Reimann i Roehrig – plastycy z grupy „Der Sturm” – stworzyli własny, sztuczny świat. Conrad Veidt – somnabulik (Cesare) i dyrektor szpitala Werner Krauss (doktor Caligari) uzupełniają ten dziwny świat. Powstało w ten sposób dzieło bogate w liczne odniesienia, którego sens trudno jest zamknąć w tak krótkim szkicu wstępnym. Ciężar gatunkowy poruszonych tutaj problemów znacznie wykracza poza zakres przedstawionych tu rozważań i może stanowić ciekawe źródło inspiracji do dalszych badań.

Niniejszą publikację tworzy dwanaście artykułów przygotowanych przez studentów i doktorantów z różnych ośrodków akademickich (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Śląski, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie).

Zaletę stanowi bez wątpienia to, że młodzi badacze kultury reprezentują różne dyscypliny naukowe, co pozwala przyglądać się przedmiotowi badań z wielu możliwych perspektyw.

Monografia składa się z trzech części. Pierwsza, odwołując się już w tytułach tekstów do pojęć strachu, lęku i przerażenia, stanowi niezwykle ciekawe wprowadzenie do dalszych rozważań. W części drugiej autorzy przyglądają się kierunkom rozwoju kina grozy. Wektor tych rozważań wyznaczają zarówno granice czasowe (teksty poświęcone historii horroru oraz jego współczesnej kondycji), jak i przestrzenne (artykuły skupiające się na analizie zjawisk w kinematografiach narodowych, np. kategorii miejsca w azjatyckim kinie grozy czy absurdowi w japońskich filmach *gore*). Ostatnią, lecz nie mniej interesującą, część tworzą studia przypadków, skupiające się na pojedynczych dziełach. Czytelnik znajdzie tu analizy m.in. *Piły* (2004) Jamesa Wana, *Nosferatu wampira* (1979) Wernera Herzoga, *Nocy żywych trupów* (1968) George'a Andrew Romero oraz *Osady* (2004) M. Nighta Shyamalana.

Prezentowana publikacja stanowi jedynie przyczynek do rozważań na temat horroru. Mamy jednak nadzieję, że tom, który oddajemy w ręce Czytelników, może wpłynąć inspirująco na kierunek dalszych poszukiwań; będzie nie tylko wartościowym kompendium wiedzy na temat horroru, lecz także – a może przede wszystkim – interesującą podróżą do krainy kina gatunków, w której pierwszy przystanek postanowiliśmy zrobić przy kinie grozy.

*Bogumiła Fiolek-Lubczyńska,
Agnieszka Barczyk, Renata Nolbrzak*